

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.05.1991, sp. zn. 7 Tz 37/91, ECLI:CZ:NS:1991:7.TZ.37.1991.1

Číslo: 48/1992

Právní věta: Výjimka z povinnosti dodržovat pravidla silničního provozu podle § 35 odst. 1 vyhlášky č. 99/1989 Sb. ve znění vyhl. č. 24/1990 Sb. je podmíněna současným použitím zvukového i světelného znamení a tím, že tato opatření musí předcházet uskutečnění jízdního manévru. I při této tzv. přednostní jízdě musí řidič dbát potřebné opatrnosti. To se mimo jiné projevuje v tom, že sleduje, zda řidiči ostatních vozidel jeho výstražná znamení postřehli a zda tedy může spoléhat na to, že se zachovají v souladu s ustanovením § 35 odst. 3 vyhlášky. Zanedbání uvedených podmínek může být porušením důležité povinnosti uložené řidiči podle zákona ve smyslu § 223 tr. zák. Okolnost, zda řidič při této tzv. přednostní jízdě

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 27.05.1991

Spisová značka: 7 Tz 37/91

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doprava, Ublížení na zdraví

Předpisy: 140/1961 Sb. § 223 99/1989 Sb. § 35 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

48

Výjimka z povinnosti dodržovat pravidla silničního provozu podle § 35 odst. 1 vyhlášky č. 99/1989 Sb. ve znění vyhl. č. 24/1990 Sb. je podmíněna současným použitím zvukového i světelného znamení a tím, že tato opatření musí předcházet uskutečnění jízdního manévru.

I při této tzv. přednostní jízdě musí řidič dbát potřebné opatrnosti. To se mimo jiné projevuje v tom, že sleduje, zda řidiči ostatních vozidel jeho výstražná znamení postřehli a zda tedy může spoléhat na to, že se zachovají v souladu s ustanovením § 35 odst. 3 vyhlášky.

Zanedbání uvedených podmínek může být porušením důležité povinnosti uložené řidiči podle zákona ve smyslu § 223 tr. zák. Okolnost, zda řidič při této tzv. přednostní jízdě „plnil zvláštní úkoly“, však není z hlediska jeho trestní odpovědnosti za případnou dopravní nehodu rozhodná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 27. 5. 1991 sp. zn. [7 Tz 37/91](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, Nejvyšší soud ČR zrušil usnesení okresního prokurátora v Olomouci z 10. prosince 1990 sp. zn. 2 Pv 1406/90 a přikázal mu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením okresní prokurátor v Olomouci podle § 171 odst. 1 tr. ř. postoupil okresní správě VB, dopravnímu inspektorátu v Olomouci, jako přestupek proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu věc obviněného P. F., původně stíhaného pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák., spočívající v tom, že dne 7. 9. 1990 ve 12.40 hod. v Olomouci, na ulici Lipenské při jízdě se sanitním vozem Š 1203 SPZ VS 65-25, ve směru na Ostravu, při užití výstražného zvukového a světelného znamení a při předjíždění skupiny vozidel jedoucích ve stejném směru nedbal náležitě opatrnosti a nerespektoval nákladní automobil zn. T 815 již odbočující vlevo a na křižovatce ulic Lipenská - J. V. Pavelky se s ním střetl, přičemž došlo k lehkým zraněním pacientů v sanitním voze, a to J. J., M. K. a J. M.

Proti tomuto usnesení, které nabylo právní moci dne 28. 12. 1990, podal generální prokurátor České republiky ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. V ní uvedl, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a § 171 odst. 1 tr. ř. ve prospěch obviněného, neboť o postoupení věci jako přestupku bylo rozhodnuto na podkladě nedostatečně zjištěného skutečného stavu věci a vadně vyhodnocených důkazů. Podle stížnosti pro porušení zákona měla být především vyřešena otázka, zda obviněný byl vůbec oprávněn použít výstražného znamení (§ 35 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb.), když jeho úkolem bylo dopravit do bydliště již ošetřené pacienty a věcné důvody pro jízdu v rozporu s pravidly silničního provozu nebyly dány. Dále mělo být zjišťováno, zda výstražné znamení použil včas a takovým způsobem, aby ostatní řidiči jeho vozidlo zaregistrovali, a zda při tom dbal takové míry obezřetnosti, která by odpovídala konkrétní míře rizika při jízdách manévrech, které by jinak byly hrubým porušením pravidel silničního provozu. V této souvislosti poukazuje stížnost na to, že při jízdě přes dvojitou nepřerušovanou čáru a při předjíždění vozidla dávajícího již znamení o změně směru jízdy vlevo bylo třeba na obviněném požadovat mimořádnou míru opatrnosti a zejména to, aby dal dostatečně najevo, že vozidla hodlá i za takové situace předjet. K objasnění věci měl být proto přibrán znalec z oboru dopravy, měl být proveden vyšetřovací pokus v místě nehody a zjištěno, zda obviněný mohl spoléhat, že vpředu jedoucí řidiči jej vidí a mohou mu přednostní jízdu umožnit. Nesouhlasné stanovisko zaujímá stížnost pro porušení zákona k názoru okresního prokurátora, že vzhledem k ustanovení § 35 odst. 1 cit. vyhl., které dovolovalo obviněnému nedodržovat určitá pravidla silničního provozu, nelze jeho neopatrnost považovat za porušení důležité povinnosti, a to proto, že ostatní účastníci silničního provozu jsou oprávněni předpokládat, že všichni řidiči budou jeho pravidla respektovat, a pokud řidič hodlá právo přednostní jízdy uplatnit, je povinen učinit tak včas a dostatečně názorně. V závěru stížnosti pro porušení zákona se z těchto důvodů navrhuje, aby Nejvyšší soud České republiky namítané porušení zákona vyslovil, aby napadené usnesení zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

K závěru o tom, že stíhaný skutek není trestným činem podle § 223, ale je jen přestupkem, okresní prokurátor dospěl na podkladě zjištění, že obviněný při předjíždění skupiny vozidel za použití výstražných zařízení nesprávně vyhodnotil situaci, neboť se snažil zvýšením rychlosti ještě předjet vozidlo, které v okamžiku zahájení předjíždění již odbočovalo vlevo, a střetl se s ním. Z toho při právním posouzení učinil závěr, že s ohledem na vzdálenost mezi oběma vozidly a polohu

odbočujícího automobilu mu obviněný sice již měl dát přednost, nicméně je třeba vzít v úvahu, že při jízdě se zapnutým zvukovým a světelným výstražným znamením nebyl podle § 35 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb. povinen dodržovat ustanovení části druhé téže vyhlášky. Proto lze v jednání obviněného, jako řidiče s právem přednostní jízdy, spatřovat toliko nedbání potřebné opatrnosti, nikoli však porušení důležité povinnosti, které je znakem trestného činu podle § 223 tr. zák.

Z uvedeného vyplývá, že okresní prokurátor neměl pochybnosti o tom, že v daném případě obviněný při užití tzv. práva přednostní jízdy byl oprávněn nedodržovat pravidla silničního provozu, zejména ustanovení části druhé citované vyhlášky a byl pouze povinen dbát potřebné opatrnosti. Právě tato skutečnost však není provedenými důkazy dostatečně prokázána. Podle § 35 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb. (ve znění vyhl. č. 24/1990 Sb.) řidiči vozidel, kteří při plnění zvláštních úkolů užívají typického zvukového znamení doplněného zvláštním výstražným modrým, popřípadě červeným světlem („vozidla s právem přednostní jízdy“), nejsou povinni dodržovat ustanovení části druhé, čtvrté, šesté a sedmé; tím nejsou zproštěni povinnosti dbát potřebné opatrnosti. Výslovně uvedenou podmínkou pro uplatnění práva přednostní jízdy podle tohoto ustanovení tedy je především užití zvukového znamení a současně s ním (srov. „doplněného“) i zvláštního výstražného modrého nebo červeného světla. K vynětí z povinnosti dodržovat pravidla silničního provozu v uvedeném rozsahu proto zásadně nepostačuje užití jen některého z uvedených výstražných znamení, např. jen modrého nebo červeného světla.

Dále je z citovaného usnesení zřejmé, že současné užití obou druhů výstražných znamení musí předcházet uskutečnění takových jízdnicích manévrů, které by jinak znamenaly porušení uvedených pravidel silničního provozu. Právě v těchto směrech však nebylo jednání obviněného provedenými důkazy dostatečně objasněno.

Skutečnost, že při vybočení vlevo přes dvojitou souvislou čáru na vozovce (dopravní značka V 1b) a při předjíždění vozidel zařazených v jízdnicím pruhu pro odbočování vlevo mělo vozidlo zapnuto jak světelné, tak i zvukové výstražné znamení, je patrná jen z výpovědi obviněného. Podle výpovědi svědků J. M., J. G. a K. N. však v této době bylo na vozidle v činnosti pouze světelné znamení. Svědek K. K., řidič vozidla, se kterým se obviněný střetl, uvedl, že zvukové znamení se ozvalo až po střetu. K vyjasnění těchto rozporů v provedených důkazech bylo proto třeba podrobně vyslechnout obviněného i uvedené svědky a bylo třeba dotázat se též dalších, již slyšených svědků, kteří se k této skutečnosti dosud nevyjádřili. Teprve na podkladě takto zjištěného skutkového stavu bylo možno spolehlivě posoudit, zda obviněný splňoval podmínky § 35 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb. pro užití práva přednostní jízdy a zda tedy dovořeně nerespektoval zákaz přejíždět vodorovnou dopravní značku V 1b a ustanovení § 15 odst. 5 písm. d) cit. vyhl., které mu jinak zakazovalo předjíždět, dával-li řidič vpředu jedoucího vozidla znamení o změně směru jízdy vlevo. Je zřejmé, že uplatnění práva přednostní jízdy při zanedbání uvedených podmínek § 35 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb. vy vzhledem k důležitosti tohoto ustanovení připouštějících zásadní zásahy proti pravidlům silničního provozu bylo třeba považovat za porušení důležité povinnosti uložené řidiči podle zákona. Oprávněná je námitka stížnosti pro porušení zákona, že provedené důkazy neobjasňují ani to, zda obviněný byl k přednostní jízdě oprávněn z toho hlediska, že „plnil zvláštní úkoly“. K tomu je však třeba uvést, že za situace, kdy k nehodě došlo již při této tzv. přednostní jízdě, by nesplnění uvedené podmínky nebylo v příčinné souvislosti se vzniklými následky.

V případě zjištění, že obviněný užil výstražných znamení stanoveným způsobem, bylo třeba zkoumat, zda zároveň při předjíždění uvedených vozidel dbal potřebné opatrnosti, jak mu dále ukládá § 35 odst. 1 cit. vyhl. V tomto smyslu jde o zjištění, zda z chování řidičů předjížděných vozidel mohl usuzovat, že jeho vozidlo registrují, a zda tedy mohl spoléhat na to, že se zachovají v souladu s ustanovením § 35 odst. 3 cit. vyhl. (které jim ukládá povinnost vozidlům s právem přednostní jízdy umožnit bezpečný a plynulý průjezd, popř. i zastavit vozidlo na takovém místě, aby jim nepřekáželo) a dále, zda konkrétní dopravní situace mu průjezd křižovatkou zvoleným způsobem vůbec

umožňovala. K tomu bylo třeba podrobněji než dosud objasnit mechanismus posuzované nehody. Vyšetřovacím pokusem za účasti přibraného znalce měly být zjištěny vzájemné polohy předjížděných vozidel a vozidla obviněného v okamžiku zahájení předjíždění a v době, kdy řidič K. K. již vybočil do protisměrné části vozovky a bylo tak zřejmé, že o přítomnosti vozidla obviněného neví. Na podkladě těchto zjištění se měl znalec v posudku doplněném o grafickopočetní analýzu nehody vyjádřit v průběhu nehody a z technického hlediska měl zhodnotit jednání obviněného spočívající v tom, že na pohyb nákladního automobilu do jeho jízdní dráhy reagoval zvýšením rychlosti ve snaze ho objet. Teprve na základě takto provedeného dokazování pak mohl okresní prokurátor správně posoudit všechny okolnosti, za nichž došlo ke střetu vozidel a ke vzniku uvedených následků, a mohl také správně posoudit míru zavinění obviněného. Přitom není vyloučeno, aby případné zjištění, že obviněný nedbal potřebné opatrnosti, bylo na podkladě konkrétních okolností případu posouzeno jako porušení důležité povinnosti uložené obviněnému jako řidiči podle zákona ve smyslu - 223 tr. zák.

Z uvedeného je patrné, že okresní prokurátor rozhodl o postoupení věci podle § 171 odst. 1 tr. ř., aniž zjistil skutečný stav věci a správně hodnotil provedené důkazy. Tím porušil zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. ve prospěch obviněného. Nejvyšší soud České republiky proto zjištěné porušení zákona vyslovil a nezákonné usnesení zrušil. Okresnímu prokurátorovi v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V dalším řízení okresní prokurátor doplní dokazování způsobem uvedeným v tomto rozsudku Nejvyššího soudu České republiky, případně provede důkazy další, vyvstane-li jejich potřeba. Po jejich zhodnocení způsobem uvedeným v § 2 odst. 6 tr. ř. pak znovu ve věci rozhodne.